

Joaquin Sujol

José



ANGOIXA

A mon amich Manel Duran y Gost.

QUÉ fosch, qué solitari estava 'l patí del Hospital! Los tres ó quatre llums esbarriats per allí no lluhian gayre més que 'ls esblaymats estels que, aixecant lo cap, un ovírava entre boyras. Lo rellotje del campanar dava trista y pausadament nou batalladas, las rovelladas frontissas dels portals grinyolavan y darrera un fort batament de portas, se sentiren caure las pesantas baldas y corre 'ls forrellats,

L' Antonet caminava tremolós, sentint cruxir la sorra á sos peus entre mitj d' aquella soletat esferahidora. Suscrit com practicant, s' encaminava á fer la primera vetlla, y no podia tornar enrera, mal que ho desitjés son cor.

A mitj patí s' trobaven dues escalas desentrollades dins de grans porxos d' arch rebaixat. La de ma dreta enmenava al departament de las donas, al dels homens la de ma esquerra; cada una tenia per tota llum la esmortuhida llántia que cremava en la capelleta penjada á la paret del replá més alt, á pochs passos de la porta. La vacilació l' havia portat fins al peu de l' escala de ma dreta, quan un trist comboy le ne feu apartar: dos homens de llargas blusas baixavan en un bayard un cadayre encara calent. Un d' ells xiulava una tonada alegra, l' altre s' queixava del pes en veu alta, y 'l cant de l' un y 'ls crits del altre resonavan dins del patí, y 's perdian tristament en las vagas soletats del espay.

¡Quina trovalla! Un cos de menos, un llit de més, dirán ells, pensá l' Antonet. Ah! y ahont anava aquell cos? A reposar allá, al depòsit, entre dos llums agonisants, demunt de la post que poch avans sostenia un altre cadavre, ara trossejat en lo patí de disecció. ¡Deu meu, Deu meu, quina soletat, quina tristor, ni un germá, ni un parent, ni un amich, pobres gent, quina miseria!

Aixis pensant, arrivá l' Antonet al primer replá de la escala de ma esquerra. Los grahons li semblavan gegantins pesadissims, l' amplada

encongida, interminable sa llargaria. Encara reposá un moment y, apoyantse en l' empit de pedra, seguí ab la vista lo trist comboy que la fosquedat anava engolintse.

Després seguí pujant la fatigosa escala, cada volta ab major recansa, ab més fort panteig. Y l' escala s' estirava, s' encongia, y anava presentant grahons més alts, més amples.—Amunt, amunt!—se deya entre sí—més, á manera que anava pujant, los grahons eran més amples encara. Ja no eran grahons, sino replans, aquí de dues passas, després de tres, després de quatre, y al aixecar lo peu pera guanyar la següent grada no sabia si s' enlayrava l' marxa-peu d' aquesta ó se li enfonzava la inferior.

Grat sia á Deu, á la fi arrivá á dalt. La llum de la llàntia, batent en sa esquina, llansá á terra l' ombría de son cos, negra com taca de tinta y tan llargaruda qne no cabent en lo replá s' redressava de mitj en amunt per la porta morada del departament. Reposá altra vegada y mirá l' sant, volia saber quin era. Inútil; lo macís de la llàntia projectava sobre l' imatje una ombría tan bellugosa com forta que esborrava fins sos contorns.

La porta s' badá escassament un pam, y de la negror de l' escletxa s' destacaren una cara y una mà: una cara rebeguda, groga, de nas llarch y corvo, d' ulls petits, fondos y vius, boca de mona y barba rostollosa, que li enmascarava las galtas fins á juntarse ab los flochs de cabell que eixian d' una barretina de punt negre, rematada per una borleta que anava d' assí d'allá al més lleu mohiment del cap. La mà, una mà ossuda y d' estranya blancor, lo cridava fent l' aleta nerviosament, al compás del cap que, sens badar boca, no cessava de fer reverencias. Lo cos á que pertanyian aquellas extremitats quedava engolit en la fosquedat interior. Semblava que cara y mà estavan sospejos en l' ayre, que eran una visió impalpable, esgarrifosa; ferment de las alenadas de febra qu' eixian d' aquella negra escletxa.

L' Antonet s' esferàhi, doná una passa enrera y l' cap y la mà seguiren cridantlo calladament. La cara reya, ensenyant una dentadura escaixalada, pronunciant fortement totas las arrugas de sas faccions, donant á sos ulls una intenció irònica y una lluhentor lluminosa. Pobre Antonet! tractá de fugir y trobá l' escala ensorrada, al cantell del replá una timba fonda, fosquissima.

La mirada d' aquell cap lo corprenia, se l xuclava com la serp al auzell; la mà, á cada un de sos moviments, semblava recullir brassadas de la cadena que l' arrastrava vers la porta, y l pobre practicant, contra sa voluntat, anava atansantshi més mort que viu, sentint corre per sas venas glopidades de gel.

Aixis atret, la pensa perduda en las mans del terror, arrivá á la porta, y la ma ossuda l' agafá pel bras, arrastrantlo cap á dins. Darrera d' ell, la porta 's tancá de cop, y l' practicant se veié llavors en una sala quadrada, voltada de banchs pobrissims y despullada de tot adorno-ment. Un fanal de mala llum penjava del altissim sostre y, á sa esmor-tuhida claror, veié completada la figura de lo que havia cregut una ilusió: era un infermer vestit ab gran levitón negre y un devantal de blau tacat que li penjava del coll y se li cenyia al cos ab uns lligams; la cara somrisent, la borleta de la barretina, dreta com la borla d' un cucurutxo.

Sens badar boca, invitava ab sos ulls al practicant á empényer un alta mampara que tenian al devant, y veient que aquest no 's resolia l' arrastrá vers ella sens compassió.

Oh, Deu, quin espectacle al obrirse la porta! L' Antonet se trobá dins d' una quadra llarguissima tristement il-luminada per una filera de llums de petroli, coberts ab grans pámpols, que penjavan del mitj de groixudas jássaras. A una banda y altra de la sala se veyan dues rengleras interminables de llits desocupats, las giras obertas, blanque-jant com clapas de neu á la llum de la celistia, y, perpendicularment als llits, tots los malalts en camisa, penjant del yigam en espessas restalleras á dos de fondo. Clams, ays, xiscles de dolor, esbusechs d' agonía, estossechs y plors brunzian per aquells espays saturats de tuf de febre.

A l' Antonet se li segaren las camas, un immens pes li oprimí 'l pit, sos ulls se li haurian clavat á terra si 'l dolor no hagués poblat de crits los ayres. L' infermer, encare aferrat á son bras, seguia mirantlo sarcàsticament, sens proferir un mot, la borleta ballant al cim de son cap. Al aixecar novament la vista, l' Antonet sentí una impresió insopportable, espantosa. Sos ulls, ja avesats á aquella tétrica claror, domi-naren mellor lo que 'ls voltava.

Los malalts estayan sospesos per una correja negra, passada per las aixellas y degudament numerada ab grans xifras blancas. Los desma-yats deixavan caure 'l cap damunt del pit, los agonisants demunt la espalda, la fas suhosa, 'ls ulls enfonszats, lo nas blanch y afilat, los llabi-s torts y moradenchs, lo pit pantejant ab lo gemech sech y ronse-jayre de la máquina de vapor que 's refreda. D' altres n' hi havia que, atacats de nervis, espaternagavan horriblement, mentres son vehí 's caragolava fins á plegarse en dos pèra minvar los dolors del seu ven-tre ó soportar mellor las estrebadas de la tos que li esberlava 'l pit; tots, tots ells, mostravan lo mal que 'ls matava, escorxada, oberta la entranya hont arrelava aquella. Ningú parlava, més gayre bé tots so-

licitavan al practicant, brandejant lo bras, acostantli 'l peu á flor de cara, á mesura qu' anava passant. ¡Trist espectacle aquell que sembla va la malvada caricatura d' un museu anatómich ab tots los exemplars, sagnosos, vius encara y remoguts per las esgarrifansas del dolor batallant inútilment pels ayres, mentres á sota s' extenian plans y buyts los llits!

L' Antonet no lograva desxifrar aquell misteri, la causa, 'l motiu d' aytal torment. Seria, potser, que 'ls malalts lo preferian á la duresa d' aquells matalassos empedrehits, tal volta farsits d' arestas, que se 'ls clavavan al cos á cada moviment? Ho preguntava al infermer y aquest rodava 'l cap sempre ab la rialleta sarcàstica y la borleta ballant. Era tal volta que 'l flayre de la febra, ensenentli la pensa, li representava en aquella forma esgarrifosa 'ls sufriments del mal, acompañyat de la miseria? L' infermer rodava 'l cap sempre ab la rialleta sarcàstica y la borleta ballant. A qué obehia, donchs, aquell tractament espantós? Era potser una prescripció médica tan inhumana com absurdà pera orejar los malalts? Se li ocorregueren mil infamias, mil absurdos, y á tot responia l' infermer rodant lo cap, sempre ab la rialleta als llabis y la borleta ballant.

—Mes quí 'ls ha operat. quin mal esperit pot havérloshi obert las entranyas y deixat aixís, sense cusir de nou?—seguí preguntant.

Y l' infermer arronsá las espatllas, sempre ab la rialleta als llabis y la borleta ballant.

—Y com los hi deu socors á aquests infelissons?

L' infermer, deixá anar al Antonet per primera volta, agafá una canya que tenia una esponja al cim, la xopá de medecina y com donaren á Jesucrist fel y vinagre, passá aquell l' esponja pe 'ls llabis d' un dels penjats. Després torná al costat del practicant, l' agafá altra vegada y seguí enportants'l sala amunt, sempre ab la rialleta als llabis y la borleta ballant.

Lo viatje del Dant per las cavernas del infern no era tan dolorós com aquella horrible excursió. L' Antonet volia correr, fugir; pero l' infermer, aquella pahorosa caricatura de son Virgili, lo retenia pe 'l bras, y sos ulls no veyan sino una eixida, la porta, qu' oviravan entre la fosca, allá al cap del corredor que las quatre rengleras de llits formavan. Y mentrestant, á son cap veya cervells y tráqueas, cors, pulmons y fetges oberts, las arterias pantejant ab majors ó menors intermitències, segons la forsa de la sang qu' á glops trasportavan, 'ls brassos y las camas seguian voleyan per l' ayre, solicitantlo; y á la tos esquerdada dels uns, responian los ronchs cavernosos dels agonisants, los xiscles y plors horrorosos dels altres.

Esberlat lo cor, perduda l' esma, ab lo desitj impotent d' escapar-se, arribá l' Antonet, sempre retingut per l' enutjós company, á la suspirada porta; mes al atravessar son brançal aparegué una altra sala, igualment llarga, disposada en la mateixa forma, plena de las mateixas remors, y, passada aquesta, una més y després un' altra y un' altra encara. Tot recorrent eixas salas sentí de sobte un cop tou, esgarrifós; girá 'ls ells enrera y vejé extés, boca terrosa demunt d' un llit, un home. Perduda la vida, acabadas las forsas musculars, sos brassos s' havian escorregut per la corretja, y caygué *como corpo morto cade*.

L' Antonet se sentí sorprés per una esgarrifansa tremenda; esferahit arrastrava ja l' infermer cap á la porta, y si al obrirse aquesta s' trobava en una altra quadra, ja no veya 'ls malalts ni sentia llurs crits, sos ells, son cor, volavan cap á la porta del altre extrém. De sobte desembocaren en una sala més reduhida, sense llits, voltada d' inmensos armaris mal tancats que arrivaven fins á l' encaballada del sostre; á un cantó, hi havia un bayart ab dues blusas llensadas damunt dels brassos; á un altre, una gran taula, greixosa, plena d' ampollas y objectes que la poca claror no deixava definir.

L' infermer tancá en clau la porta d' entrada y, deixant al estamor-dit practicant, aná á obrirne una altra. L' obertura s' iluminá d' una claror viva, y mentres aquell la traspassava, corregué darrera d' ell l' Antonet. L' infermer se girá, barrá ab sa persona 'l pas, y quan l' Antonet devorava ab la vista un rotllo d' infermers que á dins s' estavan contemplant angoixosos los daus que botavan damunt d' un tapis vert, aquell ab sa rialleta sarcástica y la borleta ballant, feya al practicant una reverència fingida y deixá anar la porta d' una revolada. L' Antonet se sentí 'l cop al front y 's despertá, trobantse extés á terra. Tot havia sigut un somni.

Quan l' endemá l' doctor Solalt, pulsá á son fill presa de febre y sentí de sos llabis lo relat d' aquell somni esgarrifós, ab semblant consirós digué:

—Tranquilisat, llensarás los llibres de Medicina y empêndrás una altra carrera. Tu tens massa imaginació pera esser metje.

NARCÍS OLLER.



LA CAPELLA

À LA BEÑEDICCIÓ DE LA DEL COR DE JESUS DE COMILLAS

Al arquitecte D. Joan Martorell.

Com de un infant la virginal parrella
al primer raig del sol que la ferí,
s' ha oberta abuy la mística capella;
la creu brilla en son front com una estrella
en lo front sereníssim del matí.

Sota la creu que es sa gentil corona
aixeca una campana angélich crit
que per lo temple y per la vall ressona,
y per mar y per terra d' ona en ona
se 'n puja com l' encens al infinit.

«Pobles, veniu sota eixos archs, esclama,
entre 'l bronze y la pedra bat un Cor,
lo Cor de Jesucrit que tant vos ama;
de claus, assots, d' espines y de flama
dalt del Calvari 'l coroná l' amor.»

Y venen tot resant los montanyosos,
cada camí ne du una professó
de nobles caballers y humils pagesos,
y entre ells d' amor y caritat encesos
los prínceps de Castella y d' Aragó.

De Viscaya n' arriban y d' Asturias
y ja en la nau no caben los fidels,
fins dalt del firmament s' ouhen canturies,
com si á la ceremonia á voladuries
també baixassen habitants del cels.

Véusels aquí, ab llurs palmes de victoria
com entran per los gótichs finestrals,
quiscun ab la llureya de sa gloria,
orla final de llur divina historia,
aurora de sos dies eternals.

En mitx dels sants l' Inmaculada resa,
com dihentnos á tots: resau ab mí;
enamorada la segueix Teresa,
mostrant ferit per una fletxa encesa
son cor hermós robat á un Serafi.

L' infant Jesús sonriu á Sant Antoni
sos lliris olorant blanachs com la neu,
Jordi puny ab sa llansa lo dimoni,
y Andreu apóstol mostra 'l testimoni
de que seguí á Jesus fins á la creu.

Cayentli de la falda flors divines
en son vidre apareix Santa Isabel,
corona ensenya Sant Lluís d' espines,
sa púrpura los Claudis y Cristines,
Benet sa regla que ha poblat lo cel.

Prop de David, Cecilia en l' orga 's posa,
cada registre fent torná una font
de música y de còntichs abundosa,
mentres pléyade d' àngels amorosa
cantant desde 'l trifori li respon.

Eix toca 'l violí, aquell la viola,
l' altre un llahut tot nou de trovador,
la lira se estremeix, l' arpa tremola,
lo salm Davídich del salteri vola,
del bandoli les cantigues d' amor.

Tal volta ells á la nit eix temple alsaren
per guardar en la terra sos joyells,
y d' amples esparons lo coronaren,
• gegants que al seu voltant s' afileraren
alsant per bras de ferro 'ls botarells.

Tal volta ells han filat eixes agulles
que l' ànima accompanyan cel amunt,
han fet los archs del trébol ab les fulles,
y de branques d' abet ab les despulles
teixiren los calats de un á un.

¿Ells al drach de la gàrgola volada
han dat, á la campana só argentí?
¿deixaren al altar saala daurada
per dossier de la forma consagrada
que no gosa mirar lo serafí?

¿Donaren ells al ábside armonía,
ayre als pinacles, al cristall colors,
y al voltant de Jesus y de María
trenaren ab fils d' or los raigs del dia,
vessaren á cistells perles y flors?

Angels del cel, vostra es l' idea hermosa
d' est incenser de roca gegantí,
la pedra heu fet florir com una rosa,
y l' temple heu enjoyat com una esposa
que espera á son espós, Adonai.

Miráulo allí: ja l' Hostia que extasí
en mans del sant Prelat pujar se veu;
apar un sol que puja á son mitx-dia
y l' temple un cor que canta y desvaria
plé de l' excelsa magestat de Deu.

Vassalls y reys, en terra agenollauvos,
l' Omnipotent n' ha presa possessió;
vilatges y masies, alegrauvos;
alzines, pins y rouras, inclinauvos
com nostres fronts en santa adoració.

Oh cel, vessa tos himnes á ses plantes,
oh mar, trenga tes ones á sos peus,
y estotx daurat de maravelles tantes,
s' aixequen eixes voltes ressonantes
mentre aixequen sos puigs los Pirineus.

JASCINTO VERDAGUER.



LOS LLIRIS BLANCHS

PER LADY GEORGINA FULLERTON

I

FA uns cincuenta anys, en lo confortable saló de un dels castells del Nort de Fransa, dos noyas estavan sentadas prop de un gros foch de llenya; una pantalla protegia sos hermosos rostres y una manta de fantasia estava estesa sobre sos genolls. S' havian embrancat en una conversa bastant animada, per més que la tinguessen en veu molt baixa, al objecte de que no las pogués sentir la canonesa de Mirecourt, tia de Blanca de Saint-Valery. Aquesta era la senyora del castell, y sos pares li havian deixat una gran fortuna. La vella comtesa estava sentada prop de una finestra, á través de la que 's descubria un terrat ple de flors, brillantment llumenat per un sol de tardor. Un fret vent del Est, no obstant, havia servit d' escusa á las dues senyoretas pera quedarse al castell y passar lo matí parlant d' un assunto altament interessant. Juntas havian estat en lo colègi de Amiens, y Joana de Tourville estava de visita en casa sa amiga Blanca, que acabava d' arrivar á sa major edat, y tenia dos anys més que ella. Lo baró d' Oussonville, tutor de la senyoreta de Saint-Valery, vivia en Paris, ahont ella passava generalment los hiverns, mentres que 'ls estius los passava en lo castell en companyia de sa tia, que exercia sobre ella una autoritat paterna. Felismenent, Blanca tenia bona educació y disposicions excelents, y encara que la costum de no consultar més que sos capritxos l' hagués feta capritxosa en alt grau, possebia qualitats molt estimables, y era simpática á tothom: aixís á sos nobles vehins com als senzills habitants de las poblacions vehinas. Tenia respecte al deber molt elevadas ideas, que per desgracia no sabia aplicar als petits detalls de la vida. Joana havia sigut sa millor amiga de colègi, y sempre havia sentit per ella lo mateix afecte.

Ab motiu d' haver alcansat sa pupila la major edat, M. d' Oussonville que aborria la vida de camp, havia fet l' immens sacrifici de passar alguns dias al costat d' ella; en part pera honorar á la jove castellana, y en part pera donarli compte del estat de sa fortuna y manifestarli sa opinió sobre la manera de portar la futura direcció dels negocis. Aixó l' havia conduhit á aconsellar seriament á Blanca á que contragués matrimoni. Li havia presentat una llista de pretendents, entre los quals s' hi contavan joves que l' havian vista y admirada en Paris, altres á qui ella havia conegit tota la vida per esser vehins en sa estada al camp, y altres á qui ella no coneixia ni de vista, més quals títols y grans fortunas los feyan partits sumament ventajosos pera una senyoreta qual renda no baixava de 200,000 franchs, y que tenia á més fincas de gran valor. Lo tutor aprofitá la visita pera dir á la seva pupila que s' anava fent vell, y que massa'n tenia ab cuydar de sos propis assumptos pera continuar ocupantse ab los dels altres; que la seva tia, per més que sapigués dirigir una casa, no tenia 'l cap prou clar en sa edat pera dirigir los negocis de una tant quantiosa fortuna, y que era precis que Blanca se decidís á pendre marit en lo plasso més curt possible.

Sobre d' aquest tema versaba la animada conversa que tenian las duas senyoretas, apoyant los peus sobre 'ls ferros de la llar, y 'ls dos caps acostadets. A ell los havia portat una discussió sobre la *toilette* del dia següent. Maria de Rochemaure, una de sas antigas companyas, devia casarse, y s' havian convidat tots los amichs y relacions de la familia pera assistir á las bodas. Lo matrimoni devia tenir lloch lo demati en la iglesia parroquial; per la tarde se devian celebrar festas en lo park, y al vespre un gran ball en lo castell coronaria la festa. Blanca no havia encara decidit sa *toilette*, lo que Joana trobava molt estrany, perque la seva seya una setmana que estava ja preparada; més Joana no tenia tants vestits per triar, ni tenia que ocuparse ab tants detalls com lo seva amiga. Expressant aquell pensament Blanca li respongué.

—Sí, tinch gran ansietat. Si tu sabias tant sols quant me molesta M. de Oussonville, á propòsit de mon motrimoni! No 'm deixa en pau ab son etern sermonejar. Figurat que m' ha presentat una llista de candidats que aspiran al honor de la meva ma, com diu en lo seu estil alambicat y antich. Té, míratela. Blanca s' aixecà, y prengué de un calaix un paper que entregá á Joana.

—Y quin d' aquests pretendents pensas acceptar?—preguntá aquesta no sens una lleugera emoció, perque sobre la llista ella havia vist lo nom del vescompte de Plessy, á qui sos pares haurian desitjat per

gendre, y que no li era *indiferent del tot*. Aquesta es la major llibertat que les senyoretas francesas se permeten al parlar de un jove per qui senten una marcada preferència.

—Ab cap d' ells me casaré,—respongué Blanca.

—De veras!—digué Joana ab un suspir que indicava que la tranquilisava la resposta.—Ni 'l compte Andréu de Curnival, ni Carlos de Saint-Amand, ni 'l marqués de Bellecourt, ni... 'l vescompte de Plessy?

—No. Si 'm vejés obligada á casarme ab algun d' ells, crech ab tot que 'l més acceptable fora Mr. de Plessy.

Aquesta paraulas feren bategar lo cor de Joana. Blanca podia, després de tot, escullir con un mal menor l' objecte de sa novelesca predilecció.

—Es bo, y l' aprecio molt, respongué Joana, més no es un home de son carácter ab qui jo 'm voldria unir.

Llavors Joana dirigi á Blanca aquesta atrevida pregunta:

—Voldria saber si tu has may trobat un home de ton agrado complert.

Blanca dupló un moment, remogué la llenya, y per si digué fent un esfors:

—Donchs sí! te confesso que hi ha una persona que prefereixo á las demés, á qui, en veritat, estimo molt.

—Oh Blanca, digam son nom.

—Pau de Nerval, s' anomena. Es oficial de marina. Tu sabs que sempre he tingut un deliri per los marinos; es home superior baix tots concepçons; intelligent y entusiasta, poeta y músich. Moltas vegadas l' he trobat al hivern á Paris, y sempre m' ha semblat encantador.

—N' has may parlat á ton oncle ó á ta tia?

—No, may. Pensas tu que so capás de anarlos á dir que desitjo casarme ab qui no ha demandat la meva ma?

—Seria un bon partit pera tu?

—Aixó dependeix de lo que s' entenga per un bon partit. Si ab aixó se vol dir que la seva fortuna sia igual á la meva, no 'm convindria pas, perque no te altra riquesa que sa carrera. Pertany, no obstant á una bona familia; es parent dels Rochemaures. Ultimament ho he sabut. Fa poch que pronunciant son nom davant de Maria, ella indicá que era cusi seu y oficial de pervenir. No l' han vist més desde sa infantesa, més deu assistir al matrimoni y arriba aquesta tarda de Paris ab altres convidats.

—Oh llavors lo veurem demá y assistirá al ball. Descriumel, descriumel Blanca.

—Se 'l considera com una bellíssima persona, més no es d' aixó de que jo m' occupo. Lo que m' agrada d' ell es la bondat, la senzillesa y la originalitat. Es un poch escéntrich y tal vegada una mica superstiçiosa. Ja sabs que aquesta es una flaca de tots los marinos. Creu en los los pressentiments.

—No m' agradaría pas un marit escéntrich, digué Joana.

—Oh, no, Joana, ja ho crech. Un home bo y tal vegada un poch tranquil com M. de Plessy; vetaquí ton ideal.»

Aquesta fletxa ilensada sens intenció, arribá fins allá hont Blanca no volia arribar.

Joana s' ensopí bastant, sens que sa companya se'n adonés; tant absorbida estava en sos pensaments.

—La dificultat consisteix, respongué, en que M. de Nerval es l' últim home de la terra que consentiria en casarse ab una dona per sa fortuna, y pobre com es, per més que pensés en mí, no voldria que ningú li conegués aquest amor.

—Mes ton tutor podria sondejarlo, y sino á ell á sa familia.

M. d' Oussonville faria tot lo que podria pera impedir mon casament ab un home pobre, y á més, ja't tinch dit que á ningú fora de tu haig de donar á entendre la menor preferència pera qui tal vegada ni en somnis se recorda de mi.

—Es á dir qué tú no estás segura de que ell t' estimí?

—N' estich casi segura, mes del tot no ho puch afirmar, y precisament aixó es lo què 'm dona serias dificultats. Mes de lo que jo estich seguríssima es de que ell no declarará son amor fins á saber si 'l seu ha de trobarse correspost per lo meu.

—Y com ho sabrá? preguntá Joana ab mirada escrutadora. La rahó particular que havém mencionat li feya trobar un gran interès en l' assumpto, mes no estant dotada de un esperit l' inventiva, no sapigué trobar lo medi de resoldre la cuestió.

—Suposém, digué per fi, que algú que no sia ni ton tutor ni tia, jo, per exemple,—tiri algun entretoch á Maria.

—De cap de les maneras, respongué vivament Blanca.—Recordat que t' he parlat confidencialment, y m' has de prometre que no repetirás á ningú lo que t' acabo de dir.

—Evidentment no, Blanca, si tu no ho desitjas, contestá Joana ab to agriat.

Després d' alguna pausa, Blanca continuá:

—Hi hauria hagut potser un medi de ferli entreveure la sospita

sens comprometrem, mes are, crech que es un xich tart. María m' ha dit que s' sentia doblement ditxosa de la visita, perque inmediatament després tornarà á sas navegacions y estará ausent per molt temps.

—Mes quina es l' alusió á que t' referias?

—Oh! es una idea que ha passat per ma imaginació, mes que veig impossible de realisar. Era, no obstant un bon plan y sento vivament que sia massa tart pera durio á cap.

—Digam en que consistia.

Vaja donchs; Nerval es, com ja t' he dit, entusiasta, poétich y un poch supersticiós. Un dia me contá que sa mare agonisant l' envia á cullir algunas de sas flors preferidas y al portárlashi li digué: «Fill, tinch lo pressentiment de que aquestas flors anirán barrejadas ab las més importants situacions de ta vida».

Quan esperava ton naixement, ton pare me 'n duya cada dia un pom; lo dia de la primera comunió, adornaren l' altar; tú las deixarás sobre ma tomba, perque las que has cullit avuy no tindrán temps de mustiarse que ja seré morta, y, en fi, recorda bé mas paraulas, la noya á qui estimarás y ab qui t' casarás anirá adornada d' aquestas flors lo dia en que t' donga promesa de matrimoni.

Me ha dit que no olvidarà mai aquestas paraulas y que está convenst de que la profecía de sa mare se realisarà punt per punt.

—¿Li has preguntat quínas flors eran aquestas?

—No ha volgut anomenármelas. Diu que es un secret. Mes figurat que ahir, mentres examinava las cambras que María preparava pera los hostes, ella m' ensenyá un quadro representant una dama sentada en un banch, en un jardí, ab una garlanda de lliris blanxs sobre 'ls genolls. María m' digué: «es lo retrato de Madame de Nerval, mare del jove oficial que tú coneixes; tenia una passió per las flors y sobre tot per los lliris.» Desde llavors vaig coneixe l' secret de Pau de Nerval, y aquest matí jo pensava que si 'ns trobessim en lo temps de las flors ó bé si hagués tingut temps de ferne venir de Paris, hauria pogut guarnirmen lo vestit. Mes aixó es impossible; no es llástima gran?»

—Oh Blanca, se m' acut un medi de treuret d' apuros. La pobre Genoveva d' Outre-Champ, podría confeccionar á temps las flors de que tú tens necessitat. Veritat es que deuria travallar tota la nit, mes per una vegada no s' planyará pas.

—Quí es aquesta Genoveva?

—Es la mes gran de duas orfanas; viuhen en lo poblet de Outre-Champ, á algunas lleguas d' aquí. Se dedican á la confeció de flors pera un magatzemista d' Amiens. Va comensar pera imitar las flors boscanas que Roseta, la seva germana petita, cullia en los camps; des-

prés Madame de Lermoire, que morí l' any passat, li'n va enviar de son jardí y de son parch. Genoveva està malalta desde fa alguns anys y á pesar d' aixó travallant es com guanya lo suficient per ella y sa germana. Es una obra de caritat gran proporcionarli feyna.

Blanca s' aixecá inmediatament; tirá lo cordó de la campana y aná (segons sa manera de sortir) á preguntar á sa tia si és que no tenía necessitat del cotxe «perque si no, Joana y jo anirém á donar un gran passeig.»

—Com cambieu de parer, Blanca, respongué la canonesa! Fa poch m' acabéu de dir que per mor del fret no voliau sortir del castell.

(*Seguirá.*)

LO CASTELLER.

¡Nom de Deu, quina gentada!
 ¡quánts de caps bellugadors!
 ¡quántas caras rialleras!
 ¡quin brugit més alegroy!
 ¡Mocadors y barretinas
 com allunyan la tristor!
 ¡com allunyan la tristor
 en la plassa de ma vila!
 ¡en la plassa de ma vila
 qu' es ja un mar que gronxa flors!
 Quin desfet de grallas
 ¡amoreta amor!
 ja 's veu que comensa
 la festa majó.

 ¡Los xiquets de Valls, qué alegres
 á la festa venen tots!
 Un de ros n' hi ha á la colla
 que en ma vila te l' amor:
 si ab dalit venen los altres,
 éll ve encare mes frisós;
 ¡éll ve encara mes frisós
 que ha de veure la estimada!

¡que ha de veure la estimada
quan fará 'l castell de nou!

Temps que no l' ha vista;
¡amoreta amor!
ella ab ell no pensa,
¡y ell tan que la vol....!

En la plassa viu l' aymia,
la finestra ell la sab prou,
mes ningú hi ha á la finestra
y no ha vist á qui tant vol:
prou se creu qu' es á la plassa
y á la plassa no hi es, no:

¡A la plassa no hi es, no,
la donzella que ell somnia!

¡la donzella que ell somnia
no sap jay! que ja té espós!
Devades sospira
¡amoreta amor!
devades espera
lo sol que ja es post!

—Au xiquets, á la redona
que 'l castell no vage tort;
au xiquets, que no ha de caure
ni balandrejar tan sols.—

Nom de Deu, ab quin coralge
ja ha pujat sobre 'ls segons.

¡Ja ha pujat sobre 'ls segons
ben de cara á la finestra!

¡ben de cara á la finestra
de la cambra del seu goig!
Tot li parla d' ella
¡amoreta amor!
¡las parets qué blancas!
¡qui sigués colom!

La finestra ja no es sola.
y sos ulls espurnan foch,
lo baylet que 'n fá d' aleta
ja se 'n puja al cim de tots;
tot pujant una ma posa
sobre 'l cor d' aquell més ros;

¡Sobre 'l cor d' aquell més ros
y ha sentit que esbategava!
¡ha sentit que esbategava
com las alas d' un moixó!

Menestral del poble
¡amoreta amor!
s' está á la finestra
y somriu de goig.

Al més ros que hi ha á la colla,
li ha agafat un tremolor;
menestral que encare guayta
té al costat un rostre hermós;
Lo baylet ja fa l' aleta,
y en la plassa hi ha remor;

Y en la plassa hi ha remor
que 'l castell se balandreja;
que 'l castell se balandreja
y en perill lo veu tothom:

Los de la finestra
¡amoreta amor!
ja se 'n van á dintre
agafats pel cós.

Ben endins de aquella cambra,
junta uns llabis un petó;
¡dels xiquets ni se 'n recordan!
y un flaqueja y cauen tots;
Lo més ros n' ha estat la causa;
resta en terra mut y groch

resta en terra mut y groch
y la gent li fa preguntas;
y la gent li fa preguntas
que ferit lo creu tothom!

Ell no més sospira....
¡amoreta amor!
mira la finestra....
y té la mà al cor.

JOSEPH VERDÚ



LOS LLIRIS BLANHS

PER LADY GERGINA FULLERTON

(Continuació.)

—Aném á visitar una pobre malalta que 's guanya la vida elaborant flors artificials. Voldria encomanarnhi algunas que 'm fan falta.

—Vos aprobo 'l projecte; mes confio que no estareu ausents llargs temps, perque he sabéu quant intranquila estich si al caure 'l dia no sou al castell.

—Oh, respongué Blanca, ans de las cinch serém de tornada.—Y aixís que 'l cotxe s' hagué acostat á la porta, ella y Joana, ben abrigadas en bons vestits y mantas, deixaren lo castell, en las disposicions mes felissas.

Genoveva la florista, estava mitj ajeguda, mitj sentada, sobre son llit prop la finestra. Estava molt flaca y sa cara lívida, se veia d' aquí d' allá clapada d' un roig viu; los ulls brillants per la febra li donavan per lo moment una enganyadora apariencia de salut y las personas poch experimentadas no haurían pogut judicar la importància de la seva malaltia. Al entorn d' ella tot eran flors. Las últimas rosas de la tardor y las branques de fucsias estaven davant la finestra; hermosos jarrons destacavan sobre una tauleta y 'ls testos de la xemenya estaven guarnits de flors. Sobre 'l llit hi havia espargits los utensilis de florista, mes ses mans estaven juntas, lo cap llansat enredada en una actitud plena de llanguiment y grosses llàgrimes queyan dolsament per la cara de Genoveva.

Son únic amor, lo sol llas que la lligava á la vida, era sa germana, la petita Roseta. Genoveva sempre l' anomenava aixís, encara que la criatura estimada d' altre temps fos ja una noya de disset anys robusta y hermosa, promesa desde un any ab lo fill d' un dels masovers dels encontorns. Joan Bartet era un minyó bó y valent y 'l matrimoni devia tenir lloc per Nadal; mes la conscripció, aquest fantasma de las llars havia fet d' ell un soldat y 'l pobre se veia obligat á sortir per tres anys, al fi dels quals podria casarse ab Roseta.

La nit precedent Roseta plorà tant que acabá per endormiscarse, per qual motiu no sentí la tos seca é incessant ni 'ls sanglots que per intervals destrossavan lo pit de Genoveva. A la matinada, aquesta

la envià á passar lo dia en la masoveria del pare Bartet, quals fillas havian sigut sos companys desde la infantesa. Ellas eran qui á forsa de prechs havian lograt de sos pares que consentissen en lo matrimoni de Joan ab la pobre orfaneta.

Que sia felissa mentres puga, se digué Genoveva La jovenesa obliada tan fàcilment las penas futuras per los plahers presents! Oh! quánt trist es morir y deixarla sola en lo mon, perque se veurá oblidada á servir y á viure entre gent extranya fins y á tant que son promés sia de retorn. Pobre germana meva! Si 'l pare Bartet volgués, podria comprar un substitut pera son fill. Ell be diu que no pot, mes prou sé que no es aixís. Oh Deu meu! quan extrany es que 'l mon estiga dividit entre 'ls que volen y no poden y 'ls que podent no volen.

En aquest moment, se detingué un cotxe davant la casa de Genoveva. Blanca y Joana trucaren á la porta de la cambra y la florista murmurá ab veu apagada: Entren.

—Com vos trobeu Genoveva?—preguntá Joana ab bondat; oh me sembla trobarvos un xich millorada, cosa que m' alegra sobremanera.

Una viva rojor havia acolorit la cara de la inválida.—Vos porto una parroquiana, la senyoreta de Saint Valery.

—Benvinguda sia, respongué Genoveva, y obrint una capsa que es-tava prop d' ella digué: No li agradan aquestas flors á la senyoreta?

Rosas, pensaments, geranis, heliotropos, margaridoyas!—no, cap d' elllas es la que jo desitjo, digué Blanca, després d' haver llensat una mirada ràpida sobre 'l contingut de la capsa. Suposo que no devéu tenir lliris blanachs?

—No, senyoreta, l'últim mes ne vaig enviar á Amiens, actualment no 'n tinc cap.

—Podria ferme no es veritat? Las flors que he vist son bellíssimas y necessitaria una garlanda y un ram pera mon túnich y un altre pom pera 'l pit.

Genoveva suspirá y digué:—Prou que podria férloshi, senyoreta, si 'm donés un poch de temps.

La veritat es que la debilitat en que 's trobava li impedia acceptar cap feyna que menés molta pressa.

—Ay filla, meva! exclamá Blanca; precisament necessitava aquelles flors pera demá; per lo menos los dos poms tindriau que ferme. Sens aixó, després ja no 'm serveixen. En quant á la garlanda podria be passarmen y en lloc de lliris, adornaria ma cabellera ab perlas.

—No puch enlestirlas pera demá, respongué tristement Genoveva.

—Oh sí, estich segura que podria ferho, Genoveva, digué Joana; prou ho fariau si travalleseu tota la nit, y per una sola vegada be voldréu compláurens, veritat?

Quant lluny estavan las dues senyoretas de pensar lo que significava las nits pera la pobre florista. Ah! si elles haguesesen estat testimoni dels dolorosos gemecs, de las fredas suors y dels horribles sufrir d' aquestas horas en la soletat!

—No podría enles!rlas de cap manera, repetí Genoveva.

—Oh, vos ho prego—digué Blanca y Joana afegí—No sabeu amiga lo que pot dependre d' aquests flors: la felicitat de dues personas, tal volta, per estrany que aixó vos sembli.

Interiorment Joana pensá fins en una tercera persona, á la que 's guardá be de fer cap alusió. Mes sas paraulas semblaren conmoure á Genoveva.

Una lluentor subita llumená sos grans ulls negres y preguntá:

—Quant me donariau si jo pogués acabarvos las flors á l' hora designada?

—Res hi fa 'l preu que n' exigiu, respongué Blanca, no hi penseu en aixó. Voleu férmeles per mil franchs?

—Sí, las faré per mil franchs,—respongué Genoveva enrogintse per moments, —puig sabia be quant exorbitant podia semblar la proposició. Las pobres senyoretas no sabían lo que 'ls venia per mil franchs la desgraciada Genoveva!

—Molt be, accepto 'l preu, digué alegre la seyoreta de Saint Valery. Demá enviaré un criat á buscarlas.

—Doneume tot lo temps possible, murmurá Genoveva.

—Conteu! Lo dinar deu tenir lloch á las cinch y 'ns vestirém en lo castell de Rochemaure. Las dech, donchs, tenir á las quatre. Lo criat será aquí á las tres y vos deixará los mil franchs en paga dels dos rams, un dels quals deu esser gros com aquest, afegí, ensenyantne un de rosas que hi havia en la capsa y l' altre á poca diferència com aquesta branca de llessamí. Quedareu ben pagada, Genoveva; no regatejaré pas y espero que aquest diner vos podrá donar una mica de benestar.

—Mitjansant Deu, me permeterà morir tranquila,—respongué Genoveva ab veu baixa. Mes Blanca y Joana no sentiren tals paraulas. Al sortir de la casa visitaren lo poble conversant ab animació fins que 'l cotxe estigué preparat, y retornaren al castell mes alegres que no n' havíen sortit.

Genoveva se sentá sobre 'l llit, posá un Cristo davant seu y digué

plegant las mans: «Oh Deu meu, en nom de vostres sufriments, doneu-me forsa pera guanyar aquestos diners; després crideume á vostre regne.»

Llavors reuní resoltament los materials necessaris, y comensa 'l seu travall. Quan Roseta entrá, trista y fatigada, s' agenollá al peu del llit de sa germana y totas dues digueren la seva oració de la nit.

—La febre t' abrusa, exclamá Roseta abrassant á sa germana pera donarli la bona nit.

—No apagues lo llum, li digué Genoveva.

—Mes tu no pots travallar ara.

—No m' agrada estar á las foscas quan no puch dormir. Per una sola vegada satisfesme aquest capritxo y deixam gastar una espelma. Dorm, dorm, Roseta.

Y la germana petita dormí tota la nit d' un somni, mentras que la gran, per la qual cada mohiment era un dolor agut y quals sufriments foren casi agonía á la matinada, seguia heròicament sa tasca, pregant al cel li dongués forsa fins arrivar al sí.

Tot quedá llest ans que 'l missatjer de Blanca arrivés. Enviá fora á Roseta, ab un pretest qualsevol, y quan lo criat á caball aparesqué á sa cambra, portant los mil franchs, li entregá una capsà dihentli:

—Digueu á la senyoreta de Saint Valery que de tot cor li dono las gracies per sa generositat.

Llavors llensá una mirada de reconeixement á la Verge que adorava sa xemeneya, posá en lo sobre que contenía 'ls mil franchs, un paperet sobre 'l qual hi havia escrit: «pera 'l reemplás de Joan Bert» y 'l deixá sota son coixí. Després tancá 'ls ulls y quedá ensopida.

II

Lo casament de Maria de Rochemaure s' havia efectuat. L' explendent sol de la tardor iluminava á la jova parella, á las donzel·les d' honor entre les quals s' hi distingia Blanca de Saint-Valery y Joana de Tourville, als grups de pajesos reunits á la porta de la iglesia per assistir al casament d' aquella noya á la que havian vist desde petita en lo banch senyorial y al llarch rengle de cotxes que devian tornar al castell als amichs y als hostes del senyor compte. Daurava també ab sos raigs les festas celebradas al parch pera alegrar als vasalls, los que després d' haver saludat als esposats, s' havian assentat al voltant de llargues taules magníficament servides.

Blanca aquell dia havia passat horas molt agradables, perque Pau

de Nerval la havia tornada á veure ab una emoció y una alegria manifestas. Los dos trobaren medi de parlar llargament; al esmorzar s' assentaren de costat, y á la tarde anaren á visitar los jardins ab alguns de sos amichs. En lo banquet y la festa campestre se barrejaren ab los espectadors y parlaren molt del casament de María y de las bonas qualitats del seu espós. Aixó 'ls portá á discutir que es lo que proporciona més felicitat en los casaments: la semblansa é la diferencia de gustos y de caràcters.

Per sa part Joana 's divertí també, puig lo vescompte de Plessy havia estat molt galant ab ella. ¿Era á causa de sa amistat ab Blanca, y que cada vegada que havia volgut acostarse á n' ella, hi havia ja trobat á M. de Nerval al seu costat? ¿ó era perque pensava ab Joana com á sa futura esposa en cas de la negativa probable de la senyoreta de Saint-Valery?

Quant las dos noyas anaren á vestirse pera 'l dinar y pera 'l ball, se trobavan baix la impresió d' aquell deliciós dia y del plaher que 's prometian pera la vetllada. Sobre 'l tocador hi havia una targeta blanca. Blanca la mirá bategantli 'l cor. Sa cambrera li posá un pom de lliris sobre 'l pit, en tant que Joana n' hi colocava un altre, observant que no havia vist may á la seva amiga tan elegant y tan hermosa. Blanca despedí á la cambrera y digué:

—No trobas, Joana, que estich fent una cosa un xich estranya? Al-tament, es molt natural que 'm posi lliris; y no es més que un excés d' escrúpol lo que 'm fá temer esser massa atrevida? ¿Ell no ho sab, no es veritat, que jo conege son secret?

—No; respongué Joana, y si no t' hi casas no ho sabrá may.

Mes Joana alimentava la dolsa y ferma esperansa de que Pau se casaria ab la seva amiga.

(*A cabarà.*)

HIVERN

Brunz la fera mastralada
que despulla á la brançada
de sos nius y son fullam;
tot ab forsa gegantina
en tropell ho arremolina
mentre 'l bosch li aixeca un clam.

Lo canyar cruixint s' ajoca;
 l' alt xipré á la terra toca,
 fins lo pi tremola y tot;
 lo feixuch pallé 's decanta
 y de la mar bramulantá
 al lluny se sent l' esvalot.

¡Tot tristor amarga véssa!
 ni un auzell l' espay travessa
 ni 's veu ningú pe 'ls camins,
 quan la porta se mitj obra
 d' una casa trista y pobre
 reclosa de un bosch á dins,

Y un home de fas colrada,
 per lo dolor trasmudada
 y un baylet de rostre hermós,
 súrten plegats al de fóra
 ab un cá á la seva vóra
 baix lo cap, seguint als dós.

L' udol del vent no 'ls espanta
 y embolicantse en llur manta
 li fan cara, camí amunt;
 quasi 'ls assóta 'l brançatje
 y gemega 'l sech fullatje
 tot passanthi pe 'l demunt

Diu lo nin plé de tendresa
 al que li du sa má près:
 —Pare, ¿m' deixaréu triar?
 —Sí fill meu, la més bonica
 la que 'n sigui la més rica
 es la que li hem de portar.

—Ha de ser blanca y búfona
 perqué estigui contentona,
 vull que hi hagi molts llassets;
 —Ay! fill meu, ta germaneta
 no ha de veurer sa caixeta
 ni obrirá mes los ullots!

—¡Si l' hem deixada adormida,
per mirarla, desseguida
be prou que 's desperterá!

—Ditxós tu, suspira'l pare
que no sabs compendre encare
quan un' ànima se 'n vá.

Y l' mastral sas forças dobla
y ells arriavan per fi á un poble.
que tot sembla abandonat;
las portas están barradas,
¡sols s' hi senten batalladas
de campanas que 'l vent bat...!

Devant d' un portal s' aturan,
tot obrintlo á dins murmuran;
n' es la entrada d' un fuster;
allí hi ha en varias fileras,
caixas de totas maneras,
negres, blancas y á mitj fer.

Ja una se n' han quedada
si sá ó no sá de l' alsada
d' aquell xamoset brivall;
lo fusté al pare la dóna,
prén lo fill una corona
y se 'n tornan camí avall.

Tot content lo noy camina
com si fos un joguina
lo que venen de buscar,
mentre á son costat lo pare
sent per sa colrada cara
las llàgrimas rodolar.

Ab la caixa bonicoya
sota 'l bras, pensa ab la joya
que deurá tancarhi á dins;
y mirantla 's desespera
quan de sóbte s' esparvera
caminant per entre 'ls pins.

De sa filla 'ls blaus ulls veya,
y sa boca li somreya
tot venint vers ell saltant
des l' enrajolat de l' era,
sa daurada cabellera
lo buf del vent destrenant.

¡Filla meva! plorant erida,
filla meva de ma vida!
ah! no n' eras morta, no!
ja 'l teu germanet m' ho deya
que adormida sols te veya;
¡tu tenias, fill, rahó!

Cálla aquest ple d' estranyesa;
udóla 'l góis ab feresa,
com avisant als del más;
s' obra tot grunyint la porta
y entran dins, ahont, la morta
jeya freda com un glas!

Brunz entant la mastralada
emportánsen despiadada
las alegrías dels cors;
¡arrencant il-lusions bellas
méntres l' home, trist sens ellas,
li alsa un clam, desfentse en plors!

AGUSTÍ VALLS Y VICENS.